

Skötselplan för Stutagölens naturreservat

SKÖTSELPLAN FÖR STUTAGÖLENS NATURRESERVAT

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 10 år för att bedöma behovet av revidering. Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen 2009. Planförfattare har varit Mikael Hagström.

Omslagsbilder: Granlåga, jättemusseron och gropticka. Foto: Mikael HagströmA. ALLMÄN

BESKRIVNING.....	2
A. ALLMÄN BESKRIVNING.....	3
Administrativa data om naturreservatet	3
2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut	4
3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden.....	4
3.1 Historisk och nuvarande markanvändning	4
3.2 Områdets bevarandevärden	5
3.3 Källuppgifter	5
B. PLANDEL	6
1 Syfte med naturreservatet.....	6
2 Disposition och skötsel av mark.....	6
2.1 Skötselområden	6
2.2 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder.....	10
2.3 Jakt	10
2.4 Utmärkning av reservatets gräns	10
3. Tillsyn.....	10
4. Dokumentation och uppföljning.....	10
4.1. Dokumentation och inventeringar	10
4.2. Uppföljning	10
5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	11
5.1 Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	11

Omslagsbilder: Granlåga, jättemusseron och gropticka. Foto: Mikael Hagström

A. ALLMÄN BESKRIVNING

Administrativa data om naturreservatet

Reservatets benämning:	Stutagölens naturreservat	
NVR nr:	2026709	
Beslutsdatum:	2011-04-29	
Län:	Östergötland	
Kommun:	Ydre	
Areal:	32,6 ha	
	Land:	32,6 ha
	Produktiv skogsmark	30,9 ha
Naturtyper: (Natura 2000 habitat)	9010 Västlig taiga (barnaturskog)	19,8 ha
	9060 ”Åstallskog”	3,4 ha
	Övrig mark	1 ha
Prioriterade bevarandevärden		
Naturtyper	Brandfält, barnaturskog, sandtallskog	
Arter/grupper	Insektsfauna, svampflora, lavflora	
Struktur & funktion	Skogsbrand, interndynamik, lövsuccessioner	
Övrigt:	Området finns redovisat i Naturvårdsverksrapport ”Skyddsvärda statliga skogar” från 2003.	
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen Östergötland	
Lägesbeskrivning:	13 km NO Österbymo	

2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut

(se reservatsbeslut)

Figur 1. Översiktskarta. © Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

Naturreservatet ligger i den södra delen av sprickdalslandskapet kring sjön Sommen i Södra Östergötland. Trakten präglas av tallskogsdominerade höjder och sluttningar och små odlingslandskap såväl uppe på de högsta höjderna som i de lite större dalgångarna. Kring Sommen finns ett för länet ovanligt stort inslag av asp och ek i skogarna och till dessa trädslag finns även en artrik flora och fauna. Naturreservatet domineras av barrblandskogar där tall är det dominerande trädslaget i drygt halva reservatet och gran dominerar på den andra halvan. Lövinslaget är relativt litet, mellan 5 och 10 % av virkesförrådet. Längst i öster (och öster- och sydost ut utanför reservatet) finns ett område med isälvsgrus som bildar ett åsnät.

3.1 Historisk och nuvarande markanvändning

Den största delen av området är markerat som barr- eller lövskogsbevuxen utmark på häradskartan från 1880. En liten åkeryta har också legat i reservatets nordöstra del, utmed vägen (skötselområde 4). Fram till reservatsdiskussionerna har markanvändningen i övrigt varit skogsbruk. Jakten är utarrenderad.

3.2 Områdets bevarandevärden

A. Biologiska bevarandevärden

Kärlväxter

Trädskiktet domineras till största delen av tall, gran och asp, här och var med inslag av björk och klibbal.

Floran i fältskiktet domineras av blåbär och kruståtel med inslag av lingon och här och var förekommer knärot och grönpyrola. På några fläckar finns rikare mark och här växer enstaka exemplar av blåsippan, vispstarr och lite harsyra. Längs med bäcken och i sumpskogen växer skärmstarr, repstarr och gullpudra för att nämna några lite mer krävande arter.

Kryptogamfloran

I området har en hel del krävande kryptogamer påträffats. Bland mossorna förekommer den rödlistade vedtrappmossan *Anastrophyllum hellerianum* tillsammans med de krävande arterna grön sköldmossa *Buxbaumia viridis* och skuggkvastmossa *Dicranodontium denudatum* på fuktiga lågor. Bland lavarna så utgör de krävande hänglavarna garnlav *Alectoria sarmentosa* och nästlav *Bryoria furcellata* intressanta inslag på granar och tallkvistar och på asp växer den rödlistade aspgelélaven *Colléma subnigrescens*. Bland svamparna förekommer flera rödlistade och krävande arter på döda och döende granar. Till de mest intressanta hör de rödlistade arterna gropticka *Oligoporus guttulatus* och gränstikka *Phellinus nigrolimitatus*, granticka *Phellinus chrysoloma* och ullticka *Phellinus ferrugineofuscus*.

Fåglar

Ingen fågelinventering är gjord i området. Sannolikt har området ändå betydelse för hackspettar och skogsmesar tack vare den rika tillgången på död ved.

Ryggradslösa djur

Ingen inventering är gjord av den lägra faunan i området. Troligtvis hyser den döda granveden ett antal krävande skalbaggar. På fnöskticka (på björk) är kläckhål av jättesvampmal *Scardia boletella* påträffad.

B. Geologiska bevarandevärden

Området ligger huvudsakligen i en nordostsluttning med ursvallad morän. Längst i öster finns ett åsnät med isälvsavlagringar. Åsnätet fortsätter mot sydost utanför reservatet ända ner mot Stångån. Berggrunden består av granit.

C. Kulturhistoriska bevarandevärden

Inga fornlämningar eller kulturhistoriska lämningar finns registrerade i reservatsområdet. Mot vägen i öster finns en övergiven åker (skötselområde 2B) på dikad mossmark. Sannolikheten är även relativt hög att det ska finnas lämningar efter kolning och/eller tjärbränning i området.

D. Intressen för friluftslivet

Området är lättåtkomligt och en parkering planeras i anslutning till reservatet. Terrängen är emellertid ganska svår och de flesta besökare avnjuter troligtvis området från vägen både i dagsläget och i framtiden.

3.3 Källuppgifter

Skyddsvärda statliga skogar, rapport 5340. Delrapport Götaland. Objekt 3099. Naturvårdsverket 2004. Fornminnesregistret, via EGIS.

B. PLANDEL

1 Syfte med naturreservatet

Syftet med reservatet är att bevara och utveckla naturskogen och dess biologiska värden i form av hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter och för dem livsnödvändiga miljöer och substrat i form av bland annat bränd skogsmark, gamla träd och död ved.

Syftet ska nås genom att området undantas från alla former av skogsbruk och lämnas att utvecklas fritt förutom att mindre delar planeras för naturvårdsbränning och att några små granplanteringar avvecklas. Området ska även vara tillgängligt för friluftslivet.

2 Disposition och skötsel av mark

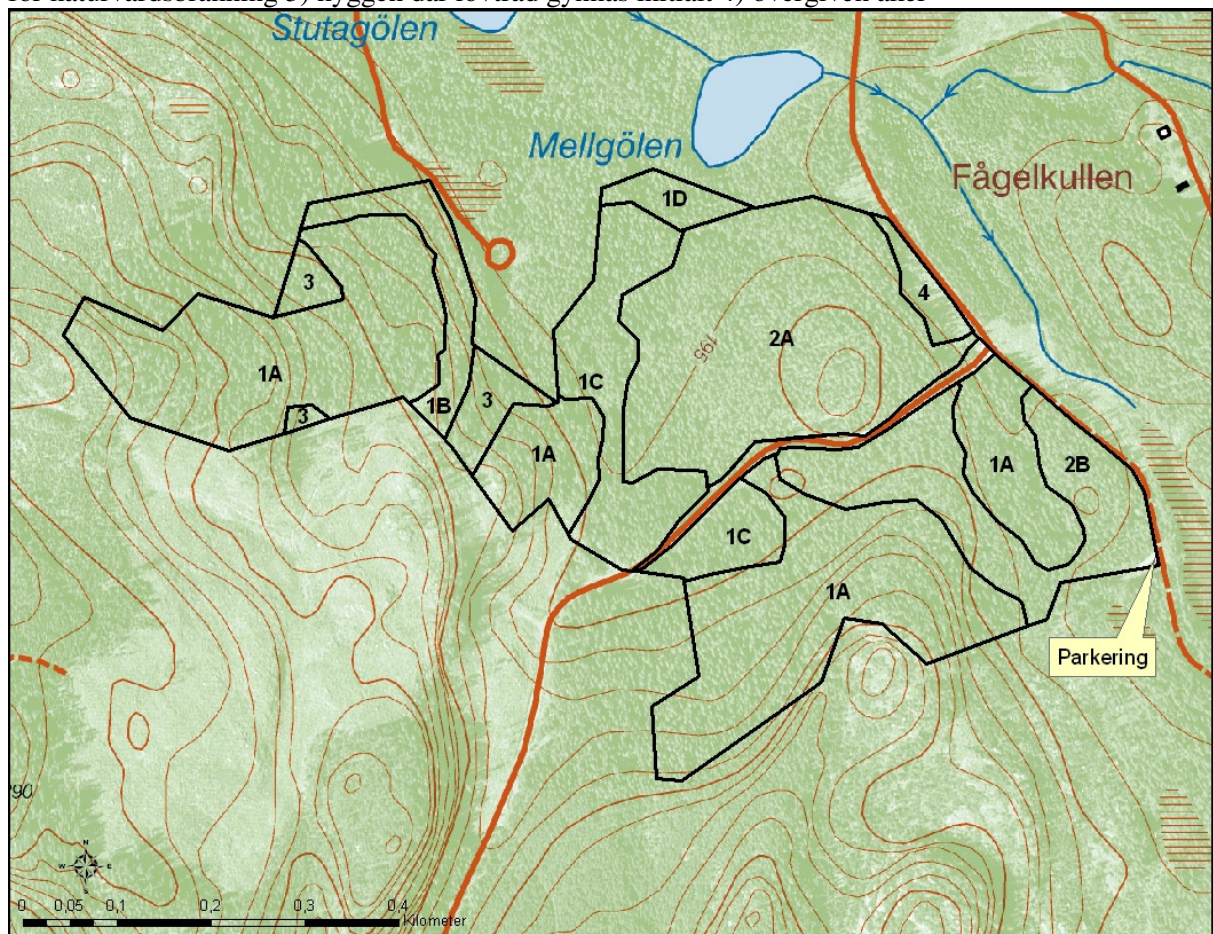
Naturreservatet ska i huvudsak lämnas för fri utveckling. Unga granplanteringar avvecklas och några områden ska skötas genom regelbunden naturvårdsbränning.

Skogsbrand och storm har varit de stora naturliga störningarna på denna och liknande marker historiskt och därför kommer delar av skogen i reservatet skötas genom naturvårdsbränning medan andra delar, även stormhärjade sådana, lämnas för fri utveckling.

Se vidare under respektive skötselområde.

2.1 Skötselområden

Reservatet är indelat i 3 skötselområden; 1) gammal barrblandskog som får utvecklas fritt 2) tallskog för naturvårdsbränning 3) hyggen där lövträd gynnas initialt 4) övergiven åker

Figur3. Skötselområden. © Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

Skötselområde 1, barrnatskogen

Areal: 1A) 14,2 ha   1B) 1,2 ha   1C) 3,5 ha   1D) 0,5 ha

Naturtyp enligt Natura 2000: 9010 Västlig taiga i del 1A, 1B och 1C (19,1 ha)

Målnaturtyp: 9010 Västlig taiga i del 1A, 1B, 1 C och 1D

Beskrivning

Skötselområdet består av äldre barrdominerad skog. 1A består av gammal barrblandskog (130 – 200 år) med ett litet inslag av asp och björk. I område 1B är inslaget av asp lite större, ca 10 % och trädskiktet i övrigt är tydligt dominerat av gran, här finns också några hasselbuskar och ett par högvuxna ekar. På några aspar lever den rödlistade aspgelélaven. 1C består av en grandominerad sumpskog utmed en liten bäck. Delvis är området påverkat av dikning. Område 1C är rikt på död ved i olika nedbrytningsstadier och här finns även en rik svamp- och mossflora. Vid stormarna 2006 och 2007 blåste ganska mycket träd omkull i skötselområdet och detta har främst påverkat delområde 1C som ligger mellan 2 relativt nya hyggen. Område 1D består av en genomgallrad sumpskog med lika delar tall och gran samt ett inslag av björk på knappa 20 %.

Foto över den hårdast stormdrabbade delen av skötselområde 1C år 2009.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Området ska bibehålla och helst öka sina naturskogsqualitéer på hela arealen. Biologiskt särskilt viktiga strukturer såsom grov död ved och gamla granar och tallar ska öka så mycket som möjligt på naturlig väg och på sikt ska området ge intryck av att vara helt orört av människan. Dominerade trädslag ska få variera i tid och rum utan att aktiva åtgärder genomförs med undantag av delområde 1B där aspar och ekar ska få leva kvar så länge som möjligt. De typiska arter för naturtypen Västlig taiga (barrnatskog) som finns i området lever kvar.

Åtgärder

Restaureringar:

- Granar som står och tränger ek eller asp i delområde 1B ringbarkas.
- Området lämnas i övrigt utan åtgärder.

Skötselområde 2, naturvårdsbränning

Areal: 2A) 7,4 ha   2B) 3,7 ha

Naturtyp enligt Natura 2000: 2A och 2C- ej habitat, 2B 9060 åstallskog

Mål: 2A 9010 Västlig taiga, brandpåverkad skog alt lövbränna   2B) 9060 åstallskog

Beskrivning

Delområde 2A består av ett hygge med kvarlämnad fröträdställning med tallar på ca 130 år (knappa 50 tallar per ha). En del av dessa har blåst omkull och centralt finns en bergknalle med skog som lämnats vid avverkningen. Delområde 2B består av ca 130 årig tallskog på grus. Gruset utgör en del i det åsnät som beskrivs i kapitlet "Geologiska bevarandevärden" ovan. Granandelen på dessa grusiga marker förefaller öka, om än i långsam takt. Här finns några sällsynta och möjligen brandgynnade marksvampar, bland annat den rödlistade jättemusseronen *Tricholoma colossus* liksom signalarterna motaggsvamp *Sarcodon squamosus* och dropptaggsvamp *Hydnellum ferruginea*.

Foto från skötselområde 2B. Granen förnyngar sig bättre än tall utan branden.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Minst 7 ha av området ska bestå av brandpåverkad naturskog, dvs området ska vara rik på grov död ved, tallar och torrträd med brandspår och trädsiktet ska få utvecklas helt fritt mellan bränderna. Ett lämpligt brandintervall för området är ca 50 år. Typiska arter för naturtyperna Västlig taiga undertypen brandfält och åstallskog ska finnas i området.

Åtgärder

Restaureringar:

- I skötselområdet genomförs, om möjligt, en naturvårdsbränning efter att en detaljerad bränningsplan skrivits. Delar av 1A kan ingå i bränningsområdet tillsammans med 2B om detta bedöms nödvändigt för att genomföra bränningen enligt bränningsplanen. Inget uttag av virke ska ske. Om träd ändå behöver huggas av säkerhetsskäl vid bränningen lämnas de kvar inom reservatet.
- Skötselområdet stängslas åtminstone delvis under en 5 årsperiod efter bränningen för att möjliggöra en lövsuccesion med sälg, rönn och asp (förutom tall och björk).

Löpande skötsel:

- Återkommande bränning ungefär var 50e år.

Skötselområde 3, lövbrännelik ungskog

Areal: 1,0 ha

Naturtyp enligt Natura 2000: - ej habitat

Mål: 9010 Västlig taiga, triviallövskog (lövbränna)

Beskrivning

Området består av granplanterade hyggen.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska utvecklas till en blandskog med ca 50 % lövandel när beståndet når ca 100 år. Området ska vara rikt på död ved och den döda ved som bildas genom självgallring i beståndet under utvecklingen lämnas kvar för att gynna vedlevande insekter, svampar och skogsmesar och hackspettar.

Åtgärder

Restaureringar:

- Ca 90 % av granen röjs bort från ytorna.
- Sedan lämnas områdena att utvecklas fritt.

Skötselområde 4, Åker

Areal: 0,4 ha

Naturtyp enligt Natura 2000: - ej habitat

Mål: 9010 Västlig taiga, triviallövskog (lövbränna)

Beskrivning

Området består av en granplanterade åkerlapp.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska utvecklas till en blandskog med ca 50 % lövandel när beståndet når ca 100 år.
- Området ska vara rikt på död ved, på sikt ska andelen ligga mellan 10-40% av virkesförrådet, och den döda ved som bildas genom självgallring i beståndet under utvecklingen lämnas kvar för att gynna vedlevande insekter, svampar och skogsmesar och hackspettar.
- Åkerhak och diken ska behållas synliga

Åtgärder

Restaureringar:

- Ca 90 % av granen röjs bort från ytan.
- Ev innefattas området i bränningsytan 2A om detta visar sig praktiskt lämpligt.
- Sedan lämnas områdena att utvecklas fritt med undantag av att åkerhak och diken hålls fria från trädvegetation.

Skötselområde "5", friluftsanordningar

Beskrivning

Vid bildandet av reservatet finns inga friluftsanordningar

Mål och gynnsamt tillstånd

- Reservatet ska ha minst en fungerande p-plats med plats för minst 4 personbilar och vara möjligt att nå med bil minst 8 månader om året.
- Vid parkeringen ska en tavla med information om reservatet finnas. Denna kan vara lämplig att samordna med närliggande reservat.

Åtgärder

- P-platsen anläggs och underhålls vid behov.
- Informationstavla sätts upp vid p-platsen.

2.2 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet
Ingen åtgärd		1A, 1C	
Ringbarkning vid asp och ek	2010-12	1B	1
Röjning av granplantor	2010-15	3	2
Röjning av åker	2010-15	4	2
Naturvårdsbränning	2010-25*	2A och 2B	1

*) Eventuellt avvaktas bränningen av skötselområde 2A i ca 30-50 år för att ett nytt skogsbestånd ska ha hunnit etablera sig.

2.3 Jakt

Jakt enligt gällande lagstiftning är tillåten i reservatet. Vid jakt får jakthund användas. Älgdragare för fällt vilt får användas med stor försiktighet. Markskador pga körning ska undvikas.

2.4 Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatsgränsen ska utföras av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard SIS 031522 och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

3. Tillsyn

För närvarande bedöms ingen speciell tillsynsman behövas inom reservatet. Tillsyn av reservatet skall ombesörjas av länsstyrelsen.

4. Dokumentation och uppföljning

Skötseln av naturreservatet ska ske på ett sådant sätt att önskat resultat uppnås till lägsta möjliga kostnad. Effekterna av utförda skötselinsatser måste därför alltid följas upp. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för förändringar av skötselmetoder och revidering av skötselplanen.

4.1. Dokumentation och inventeringar

En inventering av brandgynnad flora och fauna kan vara lämplig att göra efter genomför bränning.

4.2. Uppföljning

4.2.1. Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Uppföljningen skall ske enligt nationellt fastställda metoder som används inom skyddade områden. En uppföljningsplan för området som beskriver vilka parametrar som ska följas kommer att beslutas särskilt.

5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen

5.1 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Alla i planen redovisade åtgärder bekostas av offentliga medel. Även andra finansiärer, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel skall i så fall administreras av Länsstyrelsen. Eventuella intäkter från gagnvirke tillfaller staten.